

Factors Influencing Self-Esteem Among Adolescents during the COVID-19 Pandemic ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

วันเพ็ญ	รักษ์ปวงชน*	Wanphen	Rakpuangchon*
ณัฐธยาน์	วิสารพันธ์**	Nattaya	Wisarapun**
นุชรีย์	แสงสว่าง***	Nucharee	Sangsawang***
บุศรา	แสงสว่าง***	Bussara	Sangsawans***
ศิรินทร์ทิพย์	บุญด้วยลาน*	Sirinthip	Boondaulyan*
ภารดี	บุญเพิ่ม*	Paradee	Boonperm*
ชฎาภรณ์	วัฒนวิไล***	Chadaporn	Vatanavilai***
บุศรินทร์	เล็กบำรุง****	Busarintr	Lekbamrung****

Abstract

Self-esteem has been important for adolescents during the COVID-19 pandemic. This predictive correlational study aimed to examine the predictive power of adolescent-parents attachment and child maltreatment on self-esteem among adolescents during the COVID-19 pandemic. Participants included 324 female and male adolescents, aged 10-19 years. Data were collected between February and June 2022. Research instruments included The Rosenberg General Self-Esteem Scale, The Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA), and The Early Trauma Inventory Self Report-Short Form. Descriptive statistics and multiple regression analysis were used to analyze the data.

The results of this study revealed that:

1. Most participants (51.9%) had a lower level of self-esteem. The mean score was 28.41 (SD = 4.38).
2. Adolescent-parents attachment had a positive correlation, and child maltreatment had a negative correlation, with self-esteem ($r = .347, p < .01$; $r = -.324, p < .01$; respectively).
3. Adolescent-parents attachment and child maltreatment were a significant predictor that accounted for 17.0 % of the variance in self-esteem ($R^2 = .170, p < .0001$).

This study showed the correlations between adolescent-parents attachment, child maltreatment, and self-esteem among adolescents during the COVID-19 pandemic. It can be utilized as basic information for self-esteem among adolescents and related factors to implement interventions for improvement of their self-esteem by providing adolescent-parents attachment and preventing child maltreatment.

Keywords: Adolescent; Self-esteem; Adolescent-parents attachment; Child maltreatment; COVID-19

* Lecturer, Faculty of Nursing, Srinakharinwirot University

** Corresponding author, Assistant Professor, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani Rajabhat University;
e-mail: nattayawisarapun@gmail.com

*** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Srinakharinwirot University

**** Registered Nurse, Thammasat University Hospital

Received 6 July 2022; Revised 16 November 2022; Accepted 10 March 2023

บทคัดย่อ

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อวัยรุ่นในสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 การศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายของความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงระบาดของโควิด-19 กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นหญิงและชาย อายุ 10-19 ปี จำนวน 324 คน เก็บข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายน 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และแบบวัดการกระทำผิดต่อเด็ก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติ multiple regression analysis

ผลการศึกษาค้นพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก (51.9%) มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.41 (SD = 4.38)

2. ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวก และการกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .347, p < .01$; $r = -.324, p < .01$; ตามลำดับ)

3. ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่และการกระทำผิดต่อเด็ก สามารถร่วมกันทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ร้อยละ 17.0 ($R^2 = .170, p < .0001$)

ผลวิจัยนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กต่อการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างการระบาดของโควิด-19 ที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ต่อไป โดยส่งเสริมความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และป้องกันการกระทำผิดต่อเด็ก

คำสำคัญ: วัยรุ่น การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ การกระทำผิดต่อเด็ก โควิด-19

* อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** ผู้เขียนหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

e-mail: nattayawisarapun@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**** พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาล ธรรมศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นเป็นโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ที่ถูกค้นพบในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2019 และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วโลก (World Health Organization, 2020) ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลก ทั้งด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ จึงทำให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้นำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันการติดเชื้อและแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่น การเว้นระยะห่าง การ lockdown หรือการปิดสถานศึกษาและพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น (Lawson, Piel, & Simon, 2020; Pereda & Diaz-Faes, 2020) อย่างไรก็ตามการบังคับใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เข้มงวดในทุกพื้นที่จะสามารถลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ได้อย่างต่อเนื่องทั่วโลก แต่กลับพบว่าบุคคลในในช่วงวัยได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากการใช้มาตรการป้องกันดังกล่าวด้วยเช่นกัน เช่น สูญเสียการใช้ชีวิตประจำวัน ถูกจำกัดการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกบ้าน สูญเสียบุคคลในครอบครัว เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านจิตใจเพิ่มขึ้น หรือถูกเลิกจ้างงาน เป็นต้น (Lee, Lim, Allen, & Choi, 2021)

ในสถานการณ์ดังกล่าว วัยรุ่นเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบที่รุนแรง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ มีการพัฒนาด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก พัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รวมทั้งเป็นช่วงที่คาบเกี่ยวกับการรู้จักตนเองและการสับสนในบทบาทของตนเองอีกด้วย (Erikson, 1968; Wiguna et al., 2020) ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดและการบังคับใช้มาตรการเพื่อควบคุมการระบาดของโควิด-19 จึงทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อความเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ดังเช่นผลการวิจัยในต่างประเทศที่พบว่าในช่วงการระบาดของโควิด-19 วัยรุ่นส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลง และมีภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้น (Lee et al., 2021; Pizarro-Ruiz & Ordonez-Cambolor, 2021) เนื่องจากเป็นสถานการณ์รุนแรงที่ส่งผลให้วัยรุ่นถูกจำกัดกิจกรรมต่างๆ วิตกกังวลต่อการสูญเสียในครอบครัว สูญเสียการทำกิจกรรมต่างๆที่เคยทำ ลดการติดต่อทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน รู้สึกโดดเดี่ยวถูกแยกออกจากสังคม มีการกระทำผิดต่อเด็กเพิ่มขึ้น จนมีแนวโน้มทำให้สูญเสียการเห็นคุณค่าในตนเองได้ (Lee et al., 2021; Pizarro-Ruiz & Ordonez-Cambolor, 2021; Rossi, Panzeri, Pietrabissa, Manzoni, Castelnuovo, & Mannarini, 2020)

การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตนเองเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับและนับถือตนเอง การมีความเชื่อมั่นในตนเอง และทัศนคติที่มีต่อตนเองทั้งทางบวกและทางลบ (Coopersmith, 1981; Rosenberg, 1965) ซึ่งสามารถส่งผลต่อวัยรุ่นได้ทั้งผลเชิงบวกและผลเชิงลบ โดยในทางบวกวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูง (high self-esteem) จะมีความสัมพันธ์กับความผาสุกและความยืดหยุ่นในตนเอง จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและมีความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ดี (Alshawi & Lafta, 2014; Ruiz-Palomino, Ballester-Arnal, Gil-Llario, & Giménez-García, 2017) ส่วนในทางลบวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ (low self-esteem) มีแนวโน้มที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรือสุขภาพจิตเกิดขึ้นได้ เช่น มีพฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้นได้สูง มีการตั้งครมในวัยรุ่นเกิดขึ้น รวมทั้งมีภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมใช้สารเสพติด หรือพฤติกรรมผิดกฎหมายร่วมด้วย (Alshawi & Lafta, 2014)

จากแนวคิดของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่น ได้อธิบายถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากองค์ประกอบภายในตนเองและองค์ประกอบภายนอกตนเอง สำหรับองค์ประกอบภายในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองได้แตกต่างกัน เช่น ลักษณะทางกายภาพ เพศ บุคลิกภาพ สมรรถภาพ ความสามารถและผลงาน ภาวะทางอารมณ์ของบุคคล ความสุขของตนเอง ค่านิยมส่วนตัว

ความปรารถนา ภาวะทางอารมณ์ ปัญหาและความเจ็บป่วยของบุคคล เกรดเฉลี่ย ความเพียงพอของรายได้ตนเอง ส่วนองค์ประกอบภายนอกตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของแต่ละบุคคลให้แตกต่างกัน เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว สถานศึกษา สภาพสังคมและกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ในโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ การกระทำผิดต่อเด็ก และการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว เป็นต้น (Arslan, 2016; Boonsupa, Kaewchinda, & Somanandana, 2021; Chen & Qin, 2020)

ปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น โดยเฉพาะปัจจัยด้านความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกตนเอง มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ตามแนวคิดทฤษฎีความรักใคร่ผูกพัน (attachment theory) สามารถกล่าวได้ว่าความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ เป็นสายสัมพันธ์หรือความผูกพันทางอารมณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นตั้งแต่วัยเด็กกับพ่อแม่หรือผู้ดูแล (primary caregiver) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการสร้างความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์ในตนเอง ที่จะถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นรูปแบบความรักใคร่ผูกพันกับผู้อื่นในวัยผู้ใหญ่ เช่น ความรักใคร่ผูกพันกับเพื่อน หรือคู่อภิเษก (Bowlby, 1969; Hazan & Zeifman, 1999) รวมทั้งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นเช่นเดียวกัน (Keizer, Helmerhorst, & van Rijn-van Gelderen, 2019; Thompson, 2016) โดยพบว่าความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคง (secure attachment) ส่งผลให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงได้ (Keizer et al., 2019; Thompson, 2016) เนื่องจากพ่อแม่มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยเด็กและส่งผลต่อเนื่องจนเข้าสู่วัยรุ่น ความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงเกิดขึ้นได้เมื่อวัยรุ่นได้รับการตอบสนองจากพ่อแม่ซึ่งถือเป็นตัวแทนความรักใคร่ผูกพันของตนเอง (attachment figure) วัยรุ่นที่มีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคง จะรู้สึกว่าได้ได้รับความรักและมีความวางใจพ่อแม่ของตนเอง รู้สึกปลอดภัย มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นได้ดี จึงส่งผลให้รับรู้คุณค่าของตนเองเชิงบวก มีความมั่นใจและเห็นคุณค่าในตนเองได้ดี (Bowlby, 1969; Keizer et al., 2019; Thompson, 2016)

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านการกระทำผิดต่อเด็กจัดเป็นองค์ประกอบภายนอกตนเอง ซึ่งตามแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดและความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้เช่นกัน ทั้งนี้ การกระทำผิดต่อเด็ก (child maltreatment) เป็นการกระทำใดๆก็ตามจากพ่อแม่ หรือผู้ดูแลที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก (Leeb, Paulozzi, Melanson, Simon, & Arias, 2008) ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญทางสาธารณสุขได้ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกเนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และพัฒนาการของเด็กได้ (Norman, Byambaa, De, Butchart, Scott, & Vos, 2012) การกระทำผิดต่อเด็กสามารถจำแนกได้ 4 ชนิด ได้แก่ การทารุณกรรมทางร่างกาย (physical abuse) การทารุณกรรมทางจิตใจ (emotional or psychological abuse) การล่วงละเมิดทางเพศ (sexual abuse) และการทอดทิ้ง (neglect) (Norman et al., 2012) จากที่กล่าวมาร่วมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้พ่อแม่ หรือผู้ดูแลของวัยรุ่นได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น ถูกเลิกจ้างงาน หรือถูกลดเงินเดือน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้มีการกระทำผิดต่อเด็กในครอบครัวได้เพิ่มขึ้น (Conrad-Hiebner & Byram, 2020) โดยพบว่าการกระทำผิดต่อเด็กในรูปแบบต่างๆสามารถส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ เนื่องจากวัยรุ่นจะรู้สึกว่าตนเองหมดสิ้นความหวัง สูญเสียความศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง หรือหลีกเลี่ยงการพบบุคคลอื่น (Berber Çelik & Odacı, 2020; Mutavi, Obondo, Mathai, Kokonya, & Dako-Gyeke, 2018) วัยรุ่นที่เคยถูกกระทำผิดหรือถูกทำร้ายจะมีแนวโน้มมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ สูญเสียพลังอำนาจในตนเอง รวมทั้งประเมินศักยภาพของตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง (Arslan, 2016; Chen & Qin, 2020)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่นในสถานการณ์ปกติ (Alshawi & Lafta, 2014; Boonsupa et al., 2021) มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่วิกฤติยาวนานอย่างยิ่งทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก รวมทั้งยังมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้เมื่อเทียบกับสถานการณ์ปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อช่วยส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น เช่น ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก และสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโรคอุบัติใหม่อื่นๆได้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายของความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยประยุกต์แนวคิดของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อนำมาอธิบายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะอิทธิพลจากองค์ประกอบภายนอกตนเองเท่านั้น เนื่องจากเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับวัยรุ่นในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 โดยองค์ประกอบภายนอกตนเองที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก-ซึ่งความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ สอดคล้องกับทฤษฎีความรักใคร่ผูกพัน (Attachment theory) ตามแนวคิดของของโบลว์บี (Bowlby, 1969) และฮาร์ซาน และชาร์เวอร์ (Hazan & Shaver, 1987) ที่สามารถนำมาใช้อธิบายความรักใคร่ผูกพันที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองได้ ทั้งนี้เมื่อวัยรุ่นเผชิญเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกไม่ปลอดภัย หรือถูกคุกคาม จะแสวงหาความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากตัวแทนความรักใคร่ผูกพันของตนเอง (attachment figure) ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นพ่อแม่ เมื่อวัยรุ่นได้รับการตอบสนองดังกล่าวจะมีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงกับพ่อแม่เกิดขึ้น ทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย มีความไว้วางใจกับตัวแทนความรักใคร่ผูกพัน จึงทำให้มีความมั่นใจและมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น (Bowlby, 1969; Keizer et al., 2019; Thompson, 2016) ในทางตรงข้ามหากวัยรุ่นไม่ได้รับการตอบสนองจากตัวแทนความรักใคร่ผูกพันของตนหรือมีความรักใคร่ผูกพันแบบไม่มั่นคงเกิดขึ้น จะทำให้วัยรุ่นรับรู้ว่าคุณค่าในตนเองไม่ได้รับการตอบสนอง ไม่มีความมั่นคง หรือรู้สึกไม่ปลอดภัย จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงได้ (Suzuki & Tomoda, 2015)

ส่วนการกระทำผิดต่อเด็ก (child maltreatment) สอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็กตามแนวคิดของลีบ และคณะ (Leeb et al., 2008) ร่วมกับแนวคิดของนอร์แมน และคณะ (Norman et al., 2012) ที่สามารถนำมาอธิบายการกระทำผิดต่อเด็กได้ ซึ่งการกระทำผิดต่อเด็กมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ เนื่องจากวัยรุ่นที่ถูกกระทำผิดต่อเด็กในรูปแบบต่างๆ เช่น การทารุณกรรมทางจิตใจ หรือการล่วงละเมิด

ทางเพศ จะส่งผลให้ตนเองรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่น แยกตัวจากบุคคลอื่น มีปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Gilbert, Widom, Browne, Fergusson, Webb, & Janson, 2009) หรือสูญเสียความมั่นใจและพลังอำนาจในตนเอง จนส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองได้น้อยลงหรือมีการประเมินความสามารถของตนเองต่ำลงได้ (Berber Çelik & Odaci, 2020; Mutavi et al., 2018)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational design) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ วัยรุ่นเพศชายและเพศหญิงในประเทศไทย อายุ 10-19 ปี กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นเพศชายและหญิงที่อาศัยในจังหวัดอยุธยา ระยอง เพชรบุรี อุบลราชธานี เชียงราย และนครศรีธรรมราช กำหนดคุณสมบัติของเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย อายุอยู่ในช่วง 10-19 ปี มีสุขภาพแข็งแรง และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มเลือกจังหวัด จากทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากภูมิภาคละ 1 จังหวัด คือ จังหวัดอยุธยา ระยอง เพชรบุรี อุบลราชธานี เชียงราย และนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มเลือกอำเภอ จากจังหวัดอยุธยา ระยอง เพชรบุรี อุบลราชธานี เชียงราย และนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีจับฉลาก จังหวัดละ 1 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการสุ่มเลือกโรงเรียน จากอำเภอละ 1 โรงเรียน ด้วยวิธีจับฉลาก และสุดท้ายสุ่มจับฉลากโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการอ้างอิงถึงจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำสำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ คือจำนวน 200 ราย (Schumacker & Lomax, 2010) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ในครั้งนี้จึงมีจำนวนอย่างน้อย 200 คน และทีมผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีก 30% จึงมีกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ทั้งสิ้น 260 ราย การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามทางระบบออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและส่งกลับเข้าระบบออนไลน์มากกว่าจำนวนที่คำนวณได้ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่มีการตอบแบบสอบถามซ้ำ ซึ่งทีมผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลแล้วพบว่า ข้อมูลทั้ง 324 ราย มีความสมบูรณ์ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 324 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบและเติมข้อความ ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผู้ที่ให้การดูแล สถานภาพสมรสของบิดามารดา ลักษณะของบิดามารดา และรายได้ครอบครัว

2. แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง (The Rosenberg General Self-Esteem Scale: RSES) เป็นแบบวัดที่พัฒนาโดยโรเซนเบิร์ก (Rosenberg, 1965) สำหรับใช้ประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ เป็นแบบประมาณค่า (Likert Scale) 4 ระดับ มีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 4 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 10 ถึง 40 คะแนน การแปลผลคะแนนคือ คะแนนระหว่าง 10-28 คะแนน หมายถึง มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำ และคะแนนระหว่าง 29-40 คะแนน หมายถึง มีการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง (Choi et al., 2019) ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยของทินกร วงศ์ปการันย์ และณหทัย วงศ์ปการันย์ (Wongpakaran & Wongpakaran, 2012) ใน

การศึกษานี้แบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองมีค่าความเชื่อมั่นจากการทดสอบด้วยการใช้สูตร Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ .720

3. แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ (The Inventory of Parent and Peer Attachment: IPPA) เป็นแบบวัดที่ถูกพัฒนาโดยอาร์มสเดน และกรีนเบิร์ก (Armsden & Greenberg, 1987) ตามหลักการของทฤษฎีความรักใคร่ผูกพัน (Bowlby, 1969) สำหรับใช้วัดสัมพันธภาพระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และเพื่อนสนิท ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจจำนวน 10 ข้อ ด้านการสื่อสารจำนวน 9 ข้อ และด้านความเห็นห่างจำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ โดยมีค่าคะแนนตั้งแต่ 1 (เป็นความจริงเสมอ) ถึง 5 (ไม่เป็นความจริง) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 25 ถึง 125 คะแนน การแปลผลคะแนนคือ คะแนนยิ่งสูงแสดงว่ามีความรักใคร่ผูกพันมาก แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ มีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้วิธีแปลย้อนกลับ ใช้เฉพาะการวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่เท่านั้น และมีค่าความเชื่อมั่นจากการทดสอบด้วยการใช้สูตร Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ .899

4. แบบวัดการกระทำผิดต่อเด็ก (The Early Trauma Inventory Self Report-Short Form: ETISR-SF) เป็นแบบวัดที่ถูกพัฒนาโดยเบรมเนอร์ โบลัส และเมเยอร์ (Bremner, Bolus, & Mayer, 2007) สำหรับใช้วัดการกระทำผิดต่อเด็ก (child maltreatment) ในด้านร่างกาย จิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ และด้านประสบการณ์รุนแรงทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกายจำนวน 5 ข้อ ด้านจิตใจจำนวน 5 ข้อ ด้านการล่วงละเมิดทางเพศจำนวน 6 ข้อ และด้านประสบการณ์รุนแรงทั่วไปจำนวน 11 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 คำตอบ (dichotomous scale) คือ 1 คะแนน หมายถึง เคยถูกกระทำผิดต่อตนเอง 0 คะแนน หมายถึง ไม่เคยถูกกระทำผิดต่อตนเอง คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0 ถึง 27 คะแนน การแปลผลคะแนนคือ คะแนนยิ่งสูงแสดงว่าถูกกระทำผิดต่อตนเองมาก แบบวัดการกระทำผิดต่อเด็กมีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้วิธีแปลย้อนกลับ และมีค่าความเชื่อมั่นจากการทดสอบด้วยการใช้สูตร Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ .890

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามทั้ง 2 ชนิด ได้แก่ แบบวัดความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และแบบวัดการกระทำผิดต่อเด็ก มีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 2 ชนิดมาแปลเป็นภาษาไทยโดยวิธีแปลย้อนกลับ (Brislin et al., 1973) และผ่านการขออนุญาตจากเจ้าของเครื่องมือ เมื่อแปลแบบสอบถามทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นภาษาไทยแล้วผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากสถาบันภาษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้แปลย้อนกลับแบบสอบถามฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยให้กลับเป็นต้นฉบับภาษาอังกฤษ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามฉบับที่แปลย้อนกลับเป็นภาษาอังกฤษแล้วมาเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ เมื่อเปรียบเทียบต้นฉบับภาษาอังกฤษทั้งสองส่วนแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกัน แบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนที่แปลเป็นภาษาไทยเรียบร้อยแล้วจะนำไปตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย โดยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์จำนวน 5 ท่าน ในสาขามารดาทารกและการผดุงครรภ์ สุขภาพจิต เด็กและวัยรุ่น หากมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะดังกล่าว ในขั้นสุดท้ายแบบสอบถามถูกนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) โดยคำนวณค่า Cronbach's alpha coefficient กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง จำนวน 30 ราย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ผ่านการอนุมัติและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ใบรับรองเลขที่ SWUEC-172/2563E) เนื่องจากช่วงดำเนินการวิจัยเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19

ทั่วประเทศไทยและทั่วโลก การรวบรวมข้อมูลจึงปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ดังนั้นแบบสอบถามทั้งหมดจึงถูกนำไปสร้างใน Google forms และนำไปสร้าง QR code สำหรับใช้ประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยและใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ภายหลังจากได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์คัดเลือกของกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงให้กลุ่มตัวอย่างสแกน QR code ส่วนของเอกสารชี้แจงโครงการวิจัยที่ประกอบด้วย จุดประสงค์ วิธีดำเนินการ ประโยชน์ และการเก็บรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จัดทำไว้ในรูปแบบเอกสารออนไลน์ เพื่อให้ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่อายุมากกว่า 18 ปี ได้รับทราบรายละเอียดของโครงการวิจัยอย่างครบถ้วนและมีส่วนร่วมตัดสินใจเพื่อให้ความยินยอมแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตัวเอง โดยเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับหรือชักชวนให้เข้าร่วมวิจัย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีสิทธิปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลใด ๆ ให้ผู้วิจัยทราบ และการปฏิเสธไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลการประเมินผล การบริการ การศึกษา หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับจากสถานศึกษาทั้งสิ้น ก่อนเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่รับทราบรายละเอียดทั้งหมดของโครงการวิจัยและยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยนี้ จะกดปุ่ม “ยอมรับเข้าร่วมวิจัย” ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น โดยไม่เปิดเผยรายชื่อ-สกุล หรือข้อมูลใดๆที่สามารถอ้างอิงได้ถึงกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บในคอมพิวเตอร์มีเฉพาะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเท่านั้นที่สามารถเปิดเข้าคอมพิวเตอร์และเข้าถึงแฟ้มข้อมูลได้ด้วยการกำหนดรหัสผ่าน หลังจากตีพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัยในวารสารวิชาการเรียบร้อยแล้วไฟล์ข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอนุมัติให้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 6 ราย ซึ่งผ่านการชี้แจงรายละเอียดต่างๆของโครงการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์แล้ว จึงดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จากการติดต่อประกาศใบเชิญชวนเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างสนใจเข้าร่วมการวิจัย ทีมผู้วิจัยจึงแนะนำตัวเองและให้กลุ่มตัวอย่างสแกน QR code ส่วนของเอกสารชี้แจงรายละเอียดต่างๆของโครงการวิจัย รวมทั้งวิธีการตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์และวิธีให้ความยินยอมเข้าร่วมวิจัยจนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจดีแล้ว จึงให้กลุ่มตัวอย่างสแกน QR code ของแบบสอบถาม เพื่อตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google form โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนเพื่อไม่ให้รบกวนเวลาเรียน ใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที ข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างจะถูกส่งเข้ามาในระบบ Google forms โดยไม่มีการระบุชื่อ-สกุล หรือรหัสต่างๆของกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงถูกตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยสถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่อง
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นด้วยสถิติ Pearson's product moment correlation หลังจากทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการกระจายข้อมูลแล้วพบว่า การกระจายตัวของข้อมูลเป็นโค้งปกติ
3. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายของความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นด้วยสถิติ Multiple linear regression analysis ด้วยวิธีการ Stepwise method

หลังจากทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการกระจายข้อมูลด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test (KS) แล้วพบว่ามีการกระจายตัวของข้อมูลเป็นโค้งปกติ และพบว่าตัวแปรอิสระมีความเป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 324 ราย แยกเป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.3 เพศชาย ร้อยละ 40.7 อายุระหว่าง 13-18 ปี (อายุเฉลี่ย 15.26 ปี, S.D. = 1.30) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.5 ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 57.7 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 42.3 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 58.3 และพักอาศัยอยู่กับพ่อแม่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 42.0 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ร้อยละ 34.2 รายได้ครอบครัวเฉลี่ย 24,000 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมารดาเป็นผู้ที่ให้การดูแล ร้อยละ 59.4 บิดามีอายุเฉลี่ย 45.4 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 25.3 และประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 25.3 มารดามีอายุเฉลี่ย 42.9 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 29.0 และประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 27.8 บิดามารดาของมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 68.5 มีการหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ร้อยละ 31.5

ส่วนที่ 2 คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก

กลุ่มตัวอย่างมี คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่าง 14-40 คะแนน โดยเป็นช่วงคะแนนระหว่าง 10-28 คะแนน จัดเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำ ร้อยละ 51.9 ช่วงคะแนนระหว่าง 29-40 คะแนน จัดเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง ร้อยละ 48.1 คะแนนความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่อยู่ระหว่าง 42-125 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.57 มีค่าเฉลี่ยของความรักใคร่ผูกพันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจเท่ากับ 36.93 ด้านการสื่อสารเท่ากับ 30.96 และด้านความเห็นห่างเท่ากับ 19.68 ส่วนคะแนนการกระทำผิดต่อเด็กอยู่ระหว่าง 0-24 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.03

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ($r = .347, p < .01$) ส่วนการกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ($r = -.324, p < .01$) (ตารางที่ 1) นอกจากนี้ความรักใคร่ผูกพันในด้านความไว้วางใจ การสื่อสาร และความเห็นห่าง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ($r = .298, .269, .276 p < .01$; ตามลำดับ) ขณะที่การกระทำผิดต่อเด็กในด้านประสพการณ์รุนแรงทั่วไป ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และการล่วงละเมิดทางเพศมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ($r = -.245, -.221, -.363, -.219 p < .01$; ตามลำดับ)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น (n = 324)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1	2	3
1. การเห็นคุณค่าในตนเอง	28.41	4.38	1	.347**	-.324**
2. ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่	87.56	16.19		1	-.326**
3. การกระทำผิดต่อเด็ก	5.03	5.22			1

** $p < .01$

ส่วนที่ 4 ปัจจัยทำนายของความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยวิธีนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นแบบขั้นบันไดพร้อมกัน พบว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .270, p = .000$) ส่วนการกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.236, p = .000$) โดยตัวแปรทั้งสองตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 17.0 ($R^2 = .170, F = 32.86, p < .0001$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปัจจัยทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น (n= 324)

ตัวแปร	B	SE	β	t	p-value
ค่าคงที่	23.01	1.38		16.623	.000
1. ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่	.073	.015	.270	5.01***	.000
2. การกระทำผิดต่อเด็ก	-.198	.045	-.236	-4.38***	.000

$R = .412, R^2 = .170, \text{Adjusted } R^2 = .165, ** p < .01, *** p < .001$

การอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 51.9) โดยเฉพาะในส่วนของการให้ความนับถือตนเองมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 1.99) สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 โดยพบว่า วัยรุ่นเกือบครึ่งหนึ่งมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำเช่นกัน (Azmi, Khan, Azmi, Yaswi, & Jakovljevic, 2022; Lee, et al., 2021) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 ประเทศต่างๆทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้มีการประกาศใช้มาตรการต่างๆที่เข้มงวดเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่น การปิดสถานศึกษาและสถานบันเทิง การเว้นระยะห่าง จำกัดการทำกิจกรรมนอกบ้าน การจำกัดการเดินทาง หรือการทำงานที่บ้าน จึงทำให้วัยรุ่นได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการดังกล่าว อาทิเช่น วิตกกังวลต่อการติดเชื้อของตนเองและสมาชิกในครอบครัว มีข้อห้ามอย่างยิ่งในการรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนของตนเอง มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวัน ปรับรูปแบบการเรียนเป็นเรียนออนไลน์ ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือมีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน จึงทำให้วัยรุ่นสูญเสียรูปแบบการใช้ชีวิตดั้งเดิม สูญเสียความมั่นใจและส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงได้ (Azmi et al., 2022; Pizarro-Ruiz & Ordonez-Cambolor, 2021; Rossi et al., 2020) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายซึ่งเป็นช่วงที่วัยรุ่นต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและสังคมรอบข้างของตนเอง ทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนออนไลน์แทนการเรียนวิธีเดิมในห้องเรียนร่วมกับถูกจำกัดกิจกรรมต่างๆกับกลุ่มเพื่อนเป็นเวลานาน จึงทำให้วัยรุ่นรู้สึกสูญเสียความมั่นใจ สูญเสียความนับถือตนเองในการเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนได้ ดังนั้นในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นการระบาดของโควิด-19 ที่ยาวนานต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้ ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงจะส่งผลต่อความผาสุกของวัยรุ่น ช่วยให้วัยรุ่นมีความยืดหยุ่นในการดำรงชีวิตและมีสุขภาพจิตที่ดี (Alshawi & Lafta, 2014) ในทางตรงกันข้ามพบว่าวัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำจะส่งผลต่อผลกระทบทางด้านจิตใจ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์และพฤติกรรมเกิดขึ้นได้ เช่น ภาวะซึมเศร้า

(Alshawi & Lafta, 2014)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทำนายของความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นในช่วงการระบาดของโควิด-19

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็กถือเป็นปัจจัยภายนอกบุคคลที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองตามการประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1981) ซึ่งปัจจัยด้านความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .347, p < .01$) และสามารถทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัยรุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น และเมื่อพิจารณาความรักใคร่ผูกพันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการสื่อสาร และด้านความเห็นห่าง พบว่าความรักใคร่ผูกพันด้านความไว้วางใจ (trust) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าของตนเองมากที่สุด ($r = .298, p < .01$) หมายความว่าวัยรุ่นที่มีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคง หรือมีความไว้วางใจกับพ่อแม่จะส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นได้

ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของทฤษฎีความรักใคร่ผูกพัน (Bowlby, 1969; Hazan & Shaver, 1987) ได้ว่าความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคง (secured attachment) เป็นรูปแบบความรักใคร่ผูกพันที่เกิดขึ้นเมื่อวัยรุ่นเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่รู้สึกไม่ปลอดภัย หรือคุกคามตนเอง แล้วได้รับการตอบสนองจากตัวแทนความรักใคร่ผูกพันของตนเองซึ่งส่วนใหญ่ในการศึกษานี้คือบิดามารดา เพื่อช่วยให้ตนเองสามารถจัดการกับสถานการณ์เหล่านั้นได้จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงเกิดขึ้น (Hazan & Shaver, 1987) เช่นเดียวกับในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโควิด-19 และการบังคับใช้มาตรการป้องกันโรคที่เข้มงวด (Lawson et al., 2020; Pereda & Diaz-Faes, 2020) ทำให้วัยรุ่นวิตกกังวลต่อการติดเชื้อ มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวันและการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ปรับรูปแบบเป็นเรียนออนไลน์ เว้นระยะห่างหรืองดการพบปะสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน ถูกแยกออกจากสังคม หรือรู้สึกโดดเดี่ยว จึงทำให้วัยรุ่นรู้สึกสูญเสียความมั่นใจในการเรียน การแสดงออกทางอารมณ์ สูญเสียความมั่นใจในการสร้างปฏิสัมพันธ์ การสื่อสารและการทำกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคมเป็นเวลานาน จึงรับรู้สถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งคุกคามแก่ตนเองจึงจำเป็นต้องแสวงหาความช่วยเหลือและความปลอดภัยจากพ่อแม่ของตนเองเพื่อให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดยร้องขอความต้องการและความช่วยเหลือทั้งในด้านทรัพยากรที่จำเป็น อุปกรณ์ป้องกันโควิด-19 กำลังใจ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากพ่อแม่ของตนเอง เมื่อวัยรุ่นได้รับการตอบสนองหรือความช่วยเหลือจากพ่อแม่แล้วจะรู้สึกว่าตนเองมั่นคงปลอดภัย มีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงเกิดขึ้น มีความมั่นใจ ไว้วางใจต่อผู้อื่น และสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่มาคุกคามตนเองได้จึงส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น (Hazan & Shaver, 1987; Keizer et al., 2019; Pereda & Diaz-Faes, 2020; Rossi et al., 2020; Thompson 2016) สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ในสถานการณ์ที่มีการระบาดของโควิด-19 วัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงจะมีความวิตกกังวลต่อการติดเชื้อโควิด-19 น้อยลง มีความรู้สึกโดดเดี่ยวและมีปัญหาทางสุขภาพจิตลดลง (Vismara, Lucarelli, Sechi, 2022) นอกจากนี้ความรักใคร่ผูกพันด้านความเห็นห่าง (Alienation) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดยังมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยที่ความรักใคร่ผูกพันด้านความไว้วางใจและด้านการสื่อสารระดับสูงร่วมกับมีความรักใคร่ผูกพันด้านความเห็นห่างระดับต่ำจะทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีหรือมีความรักใคร่ผูกพันแบบมั่นคงกับพ่อแม่เกิดขึ้น จึงส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (Armsden & Greenberg,

1987; Keizer et al., 2019; Thompson 2016)

ส่วนปัจจัยด้านการกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.324, p < .01$) และสามารถร่วมทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษานี้จะพบว่าวัยรุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการกระทำผิดต่อเด็กในระดับต่ำแต่ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น และเมื่อพิจารณาถึงการทำผิดต่อเด็กทั้ง 4 ด้านพบว่ากระทำผิดต่อเด็กด้านจิตใจ (emotional or psychological abuse) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าของตนเองมากที่สุด ($r = -.363, p < .01$) หมายความว่าวัยรุ่นที่ได้รับการกระทำผิดต่อเด็กบ่อยครั้งจะส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงได้ เนื่องจากวัยรุ่นที่มีประสบการณ์เคยถูกกระทำผิดต่อเด็กในรูปแบบต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ยาก มีปัญหาในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ขาดความไว้วางใจต่อผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยลงได้ (Mutavi et al., 2018) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อเด็ก (Leeb et al., 2008) ว่าการกระทำผิดต่อเด็กที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นโดยเฉพาะการกระทำผิดที่เกิดจากพ่อแม่มักทำให้วัยรุ่นไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น หรือการสนับสนุนจากพ่อแม่ของตนเองจนทำให้ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ต่อกันมีจึงส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำได้ (Shaffer & Kipp, 2010) ผลการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ ที่พบว่า การกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ (low self-esteem) หรือสูญเสียความมั่นใจในตนเอง (Berber Çelik & Odaci, 2020; Chen & Qin, 2020; Malik & Kaiser 2016) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาร์สแลน (Arslan, 2016) ที่พบว่า วัยรุ่นที่เคยได้รับการกระทำผิดต่อเด็กในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการทารุณกรรมทางจิตใจและการล่วงละเมิดทางเพศ มีแนวโน้มที่จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำเช่นกัน เช่นเดียวกับช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 วัยรุ่นและครอบครัวได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของที่ยาวนานและการใช้มาตรการเข้มงวดเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง เช่น ถูกเลิกจ้างงาน บริษัทที่ทำงานปิดตัวหรือยกเลิกกิจการ มีรายได้ครอบครัวลดลง หรือมีคนในครอบครัวเสียชีวิตจากไวรัสโควิด-19 จึงทำให้พ่อแม่ต้องรับภาวะดูแลสมาชิกครอบครัวเพิ่มขึ้นจนเกิดความตึงเครียดและมีแนวโน้มที่กระทำผิดต่อเด็กในครอบครัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการกระทำผิดต่อเด็กด้านจิตใจ ส่งผลให้วัยรุ่นที่ถูกกระทำผิดต่อเด็กรู้สึกไม่ได้รับความรัก ไม่ไว้วางใจพ่อแม่ ไม่มั่นใจในตนเองส่งผลให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงได้ (Lee et al., 2021; Rossi et al., 2020; Pizarro-Ruiz & Ordonez-Cambolor, 2021)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ต่อบุคคลโดยไม่จำกัดเพศและอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นได้ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผลการศึกษานี้พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ และพบว่าปัจจัยด้านความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่และการกระทำผิดต่อเด็กมีความสัมพันธ์และสามารถร่วมทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวัยรุ่นที่มีความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่สูงมีแนวโน้มที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเช่นกัน อย่างไรก็ตามวัยรุ่นที่ถูกกระทำผิดต่อเด็กสูงมักมีแนวโน้มที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ ดังนั้นแนวทางการเพิ่มความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และลดการกระทำผิดต่อเด็กต่อสามารถส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านการปฏิบัติการทางการพยาบาล

ผลการวิจัยสามารถนำไปบริหารจัดการทางการพยาบาล และนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น โดยนำมากำหนดแนวทางการคัดกรอง ติดตาม เฝ้าระวังกลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาด้าน

สัมพันธ์ภาพกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู และกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงหรือเคยถูกรุ้ทำผิดต่อเด็ก โดยเฉพาะการกระทำผิดต่อเด็กด้านจิตใจ รวมทั้งส่งเสริมให้วัยรุ่นและครอบครัวเห็นความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองและความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่โดยเฉพาะด้านความไว้วางใจ โดยการจัดกิจกรรม เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ และวิธีการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นและความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่

ด้านการศึกษาพยาบาล

ปัจจัยทำนายต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ได้แก่ ความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และการกระทำผิดต่อเด็ก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ เพื่อให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว สร้างความไว้วางใจต่อพ่อแม่ของตนเอง และให้ความตระหนักต่อการกระทำผิดต่อเด็ก เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้วัยรุ่นเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น เช่น รูปแบบการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สัมพันธ์ภาพกับกลุ่มเพื่อน หรือลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ ครอบครัวที่เป็นพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว หรือครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยง เป็นต้น
2. ควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น โดยส่งเสริมด้านความรักใคร่ผูกพันระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่และป้องกันการกระทำผิดต่อเด็กในกลุ่มวัยรุ่น

References

- AlShawi, A. F., & Lafta, R. K. (2014). Relation between childhood experiences and adults' self-esteem: A sample from Baghdad. *Qatar Medical Journal*, 2, 82-91. doi:10.5339/qmj.2014.14.
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(1), 427-454. doi.org/10.1007/BF02202939
- Arslan, G. (2016). Psychological maltreatment, emotional and behavioral problems in adolescents: The mediating role of resilience and self-esteem. *Child Abuse & Neglect*, 52, 200-209.
- Azmi, F. M., Khan, H. N., Azmi, A. M., Yaswi, A., & Jakovljevic, M. (2022). Prevalence of COVID-19 pandemic, self-esteem and its effect on depression among university students in Saudi Arabia. *Frontiers in Public Health*, 10, 836688. doi.org/10.3389/fpubh.2022.836688
- Berber Çelik, C., & Odacı, H. (2020). Does child abuse have an impact on self-esteem, depression, anxiety and stress conditions of individuals? *International Journal of Social Psychiatry*, 66(2), 171-178. doi.org/10.1177/0020764019894618.
- Boonsupa, C., Kaewchinda, M., & Somanandana, V. (2021). Self-esteem among students in a public university. *Kasem Bundit Journal*, 22(2), 43-53.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss* (Vol. 1). New York: Basic Books.
- Bremner, J. D., Bolus, R., & Mayer, E. A. (2007). Psychometric properties of the Early Trauma Inventory-Self-Report. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 195(3), 211-218.
- Brislin, R., Lonner, W., & Thorndike, R. (1973). *Cross-cultural research methods*. John Wiley & Sons.

- Chen, C., & Qin, J. (2020). Emotional abuse and adolescents' social anxiety: The roles of self-esteem and loneliness. *Journal of Family Violence, 35*(5), 497–507.
- Choi, Y., Choi, S. H., Yun, J. Y., Lim, J. A., Kwon, Y., Lee, H. Y., & Jang, J. H. (2019). The relationship between levels of self-esteem and the development of depression in young adults with mild depressive symptoms. *Medicine (Baltimore), 98*(42), e17518.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedents of Self-esteem*. (2nd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologist Press.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(1), 511-524.
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1999). Pair bonds as attachments: Evaluating the evidence. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 336–354). Washington DC: The Guilford Press.
- Keizer, R., Helmerhorst, K. O. W., & van Rijn-van Gelderen, L. (2019). Perceived quality of the mother–adolescent and father–adolescent attachment relationship and adolescents' self-esteem. *Journal of Youth and Adolescence, 48*(6), 1203–1217.
- Lawson, M., Piel, M. H., & Simon, M. (2020). Child maltreatment during the COVID-19 pandemic: Consequences of parental job loss on psychological and physical abuse towards children. *Child Abuse & Neglect, 110*(Pt 2), 104709. doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104709
- Lee, J., Lim, H., Allen, J., & Choi, G. (2021). Multiple mediating effects of conflicts with parents and self-esteem on the relationship between economic status and depression among middle school students since COVID-19. *Frontiers in Psychology, 12*, 712219.
- Leeb, R. T., Paulozzi, L., Melanson, C., Simon, T., & Arias, I. (2008). *Child maltreatment surveillance: Uniform definitions for public health and recommended data elements, version 1.0*. Atlanta (GA): Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.
- Mutavi, T., Obondo, A., Mathai, M., Kokonya, D., & Dako-Gyeke, M. (2018). Incidence of self-esteem among children exposed to sexual abuse in Kenya. *Global Social Welfare, 5*(1), 39-47.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine, 9*(11), e1001349.
- Pereda, N., & Díaz-Faes, D.A. (2020). Family violence against children in the wake of COVID-19 pandemic: A review of current perspectives and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 14*, 40. doi.org/10.1186/s13034-020-00347-1
- Pizarro-Ruiz, J.P., & Ordóñez-Camblor, N. (2021). Effects of Covid-19 confinement on the mental health of children and adolescents in Spain. *Scientific Reports, 11*(1), 11713. doi: 10.1038/s41598-021-91299-9.

- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rossi, A., Panzeri, A., Pietrabissa, G., Manzoni, G. M., Castelnuovo, G., & Mannarini, S. (2020). The anxiety-buffer hypothesis in the time of COVID-19: When self-esteem protects from the impact of loneliness and fear on anxiety and depression. *Frontiers Psychology, 11*, 2177. doi: 10.3389/fpsyg.2020.02177.
- Ruiz-Palomino, E., Ballester-Arnal, R., Gil-Llario, M.D., & Giménez-García, C. (2017). The role of self-esteem in HIV prevention among Spanish young people. *International Journal of Developmental and Educational Psychology, 2*, 15-21.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY: Routledge Academic.
- Shaffer, D. R., & Kipp, K. (2010). *Developmental psychology: Childhood and adolescence* (8th ed). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Suzuki, H., & Tomoda, A. (2015). Roles of attachment and self-Esteem: Impact of early life stress on depressive symptoms among Japanese institutionalized children. *BMC Psychiatry, 15*, 8. doi.org/10.1186/s12888-015-0385-1
- Thompson, R. A. (2016). *Early attachment and later development: Reframing the questions*. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 330–365). New York, NY: Guilford Press.
- Vismara, L., Lucarelli, L., & Sechi, C. (2022). Attachment style and mental health during the later stages of COVID-19 pandemic: The mediation role of loneliness and COVID-19 anxiety. *BMC Psychology, 10*(1), 62. doi: 10.1186/s40359-022-00767-y
- Wiguna, T., Anindyajati, G., Kaligis, F., Ismail, R. I., Minayati, K., Hanafi, E., ... Pradana, K. (2020). Brief research report on adolescent mental well-being and school closures during the COVID-19 pandemic in Indonesia. *Frontiers in Psychiatry, 11*, 598756. doi: 10.3389/fpsyg.2020.598756.
- Wongpakaran, T., & Wongpakaran, N. (2012). A comparison of reliability and construct validity between the original and revised versions of the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Psychiatry Investigation, 9*(1), 54–58. doi: 10.4306/pi.2012.9.1.54
- World Health Organization. (2020). *WHO Coronavirus Disease (COVID-19)*. Retrieved from <https://covid19.who.int/>.